

พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533¹

บทนำ

1. แนวคิดและเจตนารมณ์ของกฎหมาย

พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 หรือ กฎหมายประกันสังคม เป็นกฎหมายเกี่ยวกับสวัสดิการแรงงานที่เกี่ยวกับการจัดตั้งกองทุนที่เรียกว่า “กองทุนประกันสังคม” โดยเงินที่มาหลักของกองทุนดังกล่าวมีที่มาจาก 3 ฝ่ายคือ ฝ่ายนายจ้าง ฝ่ายลูกจ้าง และฝ่ายรัฐบาล โดยมีเจตนาที่จะใช้เงินในกองทุนดังกล่าวให้ความช่วยเหลือลูกจ้าง โดยการจ่ายประโยชน์ทดแทนในรูปแบบ และเงื่อนไขที่กฎหมาย ฯ กำหนด เพื่อเป็นสวัสดิการให้กับผู้ใช้แรงงาน

2. ขอบเขตการบังคับใช้ของกฎหมาย

ตามหลักทั่วไปกฎหมายประกันสังคมใช้บังคับกับนายจ้างและลูกจ้างทุกราย โดยลูกจ้างจะมีฐานะเป็นผู้ประกันตนตามกฎหมาย และนายจ้างมีหน้าที่ยื่นแบบการขึ้นทะเบียน ฯ ตามที่กฎหมายกำหนดแต่อย่างไรก็ตามกฎหมายประกันสังคมได้มีการกำหนดข้อยกเว้นในกรณีที่กฎหมายประกันสังคมจะไม่บังคับใช้ซึ่งได้แก่²

2.1 ข้าราชการและลูกจ้างประจำของราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค และราชการส่วนท้องถิ่น

2.2 นักเรียน นักเรียนพยาบาล นิสิตหรือนักศึกษาซึ่งเป็นลูกจ้างของโรงเรียน สถานพยาบาล วิทยาลัย หรือมหาวิทยาลัยนั้น

2.3 ลูกจ้างของรัฐบาลต่างประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศ

2.4 กิจการหรือลูกจ้างอื่นตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา ซึ่งปัจจุบันได้แก่

¹ กฎหมายฉบับนี้ประกาศใช้เมื่อวันที่ 11 สิงหาคม พ.ศ. 2533 โดยให้ยกเลิกพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2497 และได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมดังนี้

พระราชบัญญัติประกันสังคม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2537

พระราชบัญญัติประกันสังคม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542

พระราชบัญญัติประกันสังคม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2558

² พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 มาตรา 4

1. ลูกจ้างของเนติบัณฑิตยสภา
  2. ลูกจ้างของสถาบันวิจัยจุฬาภรณ์
  3. ลูกจ้างของสภาอากาศไทย
  4. ลูกจ้างของรัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์
  5. ลูกจ้างของกิจการเพาะปลูก ประมง ป่าไม้ และเลี้ยงสัตว์ ซึ่งมีได้ใช้ลูกจ้างตลอดปีและไม่มียานลักษณะอื่นรวมอยู่ด้วย
  6. ลูกจ้างของนายจ้างที่จ้างไว้เพื่อทำงานอันมีลักษณะเป็นครั้งคราว เป็นการจร หรือเป็นไปตามฤดูกาล
  7. ลูกจ้างของนายจ้างที่เป็นบุคคลธรรมดา ซึ่งงานที่ลูกจ้างทำนั้นมิได้มีการประกอบธุรกิจรวมอยู่ด้วย
  8. ลูกจ้างของนายจ้างซึ่งประกอบการค้าหรือการค้าหรือการค้าแฝงลอย
- นอกจากนี้ในบางกรณีอาจมีการยกเว้นการบังคับใช้กฎหมายประกันสังคม โดยมีการกำหนดยกเว้นเอาไว้ในกฎหมายเฉพาะที่จัดตั้งหน่วยงานดังกล่าว

สาระสำคัญโดยสรุปของกฎหมาย

1. กำหนดให้มีการจัดตั้งกองทุนที่เรียกว่า “กองทุนประกันสังคม” โดยที่มีที่มาของเงินในกองทุนส่วนใหญ่จาก 3 ฝ่ายหลักคือ ฝ่ายนายจ้าง ฝ่ายลูกจ้าง และฝ่ายรัฐบาล
2. เงินในกองทุนประกันสังคมจะถูก นำไปจ่ายประโยชน์ทดแทนประเภทต่าง ๆ ประกาศให้กับลูกจ้างที่เป็นสมาชิกกองทุน (ผู้ประกันตน) ได้แก่
  - 2.1 ประโยชน์ทดแทนกรณีประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย อันมิใช่เนื่องจากการ ทำงาน
  - 2.2 ประโยชน์ทดแทนกรณีคลอดบุตร
  - 2.3 ประโยชน์ทดแทนกรณีทุพพลภาพ อันมิใช่เนื่องจากการทำงาน
  - 2.4 ประโยชน์ทดแทนกรณีตาย อันมิใช่เนื่องจากการทำงาน
  - 2.5 ประโยชน์ทดแทนกรณีสงเคราะห์บุตร
  - 2.6 ประโยชน์ทดแทนกรณีชราภาพ
  - 2.7 ประโยชน์ทดแทนกรณีว่างงาน
3. เจตนารมณ์ที่สำคัญของกฎหมายประกันสังคมคือการจัดตั้งกองทุนที่มีหน้าที่ดูแล และช่วยเหลือลูกจ้างหรือบุคคลที่เคยเป็นลูกจ้าง ในเรื่องต่าง ๆ เมื่อประสบเคราะห์กรรมหรือเหตุตามที่กฎหมายกำหนด โดยทั้งเฉลี่ยทุกข์ เฉลี่ยสุข โดยการจ่ายเงินเข้ากองทุนฯ และมีรัฐบาลร่วมจ่ายเงินเข้ากองทุนดังกล่าวด้วย

3. โครงสร้างของกฎหมาย

พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 หรือ กฎหมายประกันสังคม มีบทบัญญัติทั้งสิ้น 104 มาตรา แบ่งเป็น 6 ลักษณะ ดังนี้

- ชื่อกฎหมาย ขอบเขตการบังคับใช้ นิยามศัพท์ ผู้รักษาการตามกฎหมาย
(มาตรา 1 - มาตรา 7)
- ลักษณะ 1 บททั่วไป
- หมวด 1 คณะกรรมการประกันสังคม
(มาตรา 8 - มาตรา 18)
- หมวด 2 สำนักงานประกันสังคม
(มาตรา 19 - มาตรา 20)
- หมวด 3 กองทุนประกันสังคม
(มาตรา 21 - มาตรา 27)
- หมวด 4 การสำรวจการประกันสังคม
(มาตรา 28 - มาตรา 32)
- ลักษณะ 2 การประกันสังคม
(มาตรา 33 - มาตรา 45)
- หมวด 1 การเป็นผู้ประกันตน
(มาตรา 46 - มาตรา 53)
- หมวด 2 เงินสมทบ
- ลักษณะ 3 ประโยชน์ทดแทน
- หมวด 1 บททั่วไป
(มาตรา 54 - มาตรา 61)
- หมวด 2 ประโยชน์ทดแทนในกรณีประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย
(มาตรา 62 - มาตรา 64)
- หมวด 3 ประโยชน์ทดแทนในกรณีคลอดบุตร
(มาตรา 65 - มาตรา 68)
- หมวด 4 ประโยชน์ทดแทนในกรณีทุพพลภาพ
(มาตรา 69 - มาตรา 72)

- หมวด 5 ประโยชน์ทดแทนในกรณีตาย
(มาตรา 73)
- หมวด 6 ประโยชน์ทดแทนในกรณีสงเคราะห์บุตร
(มาตรา 74 - มาตรา 75 จัดวา)
- หมวด 7 ประโยชน์ทดแทนในกรณีชราภาพ
(มาตรา 76 - มาตรา 77 เบญจ)
- หมวด 8 ประโยชน์ทดแทนในกรณีว่างงาน
(มาตรา 78 - มาตรา 79)
  - ลักษณะ 4 พนักงานเจ้าที่ และการตรวจตรา และควบคุม
(มาตรา 80 - มาตรา 84/2)
  - ลักษณะ 5 การอุทธรณ์
(มาตรา 85 - มาตรา 91)
  - ลักษณะ 6 บทกำหนดโทษ
(มาตรา 92 - มาตรา 102)
  - บทเฉพาะกาล
(มาตรา 103 - มาตรา 104)

ลักษณะ 1

บททั่วไป

หมวด 1

คณะกรรมการประกันสังคม

กฎหมายประกันสังคม ในส่วนนี้เป็นเรื่องของการจัดตั้งคณะกรรมการฯ เพื่อทำหน้าที่ในการบริหารจัดการกฎหมายฯ ในเรื่องต่างๆ ตามที่กฎหมายฯ กำหนดโดยมีเนื้อหาโดยสรุปดังนี้

1. การกำหนดให้มีคณะกรรมการประกันสังคม

มาตรา 8³ ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า “คณะกรรมการประกันสังคม” ประกอบด้วย ปลัดกระทรวงแรงงาน เป็นประธานกรรมการ ผู้แทนกระทรวงการคลัง ผู้แทนกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ผู้แทนกระทรวงมหาดไทย ผู้แทนกระทรวงสาธารณสุขและผู้แทนสำนักงานประกันสังคมเป็นกรรมการ กับผู้แทนฝ่ายนายจ้างและผู้แทนฝ่ายผู้ประกันตนฝ่ายละเจ็ดคนซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้ง เป็นกรรมการ

ให้เลขาธิการเป็นกรรมการ และเลขานุการ

ให้ผู้แทนฝ่ายนายจ้างและผู้แทนฝ่ายผู้ประกันตนตามวรรคหนึ่งมาจากการเลือกตั้ง โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงของฝ่ายนายจ้างและฝ่ายผู้ประกันตน สัดส่วนระหว่างหญิงและชาย รวมทั้งการมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพของคณพิการ และผู้ด้อยโอกาส ทั้งนี้ หลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้งให้เป็นไปตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด

คณะกรรมการจะแต่งตั้งข้าราชการในสำนักงานเป็นผู้ช่วยเลขานุการก็ได้

กฎหมายประกันสังคม กำหนดให้มี คณะกรรมการประกันสังคม ที่ประกอบด้วยตัวแทนจาก 3 ฝ่ายคือ ฝ่ายนายจ้าง ฝ่ายลูกจ้าง และฝ่ายรัฐบาล ที่แต่งตั้งโดยรัฐมนตรี มีอำนาจหน้าที่ที่สำคัญก็คือ การเสนอความเห็นเกี่ยวกับนโยบาย และมาตรการในการประกันสังคม และ หน้าที่อื่น ๆ ตามที่กฎหมาย ฯ กำหนด และกำหนดให้คณะกรรมการประกันสังคมมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

มาตรา 9 คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(1) เสนอความเห็นต่อรัฐมนตรีเกี่ยวกับนโยบายและมาตรการในการประกันสังคมตามพระราชบัญญัตินี้

³ มาตรา 8 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกันสังคม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2558

(2) พิจารณาให้ความเห็นต่อรัฐมนตรีในการตราพระราชกฤษฎีกา การออกกฎกระทรวง และระเบียบต่าง ๆ เพื่อดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้

(3) วางระเบียบโดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลังเกี่ยวกับการรับเงิน การจ่ายเงิน และการเก็บรักษาเงินของกองทุน

(4) วางระเบียบโดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลังเกี่ยวกับการจัดหาผลประโยชน์ของกองทุน

(5) พิจารณางบดุลและรายงานการรับจ่ายเงินของกองทุนและรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของสำนักงานในส่วนที่เกี่ยวกับการประกันสังคมตามพระราชบัญญัตินี้

(6) ให้คำปรึกษาและแนะนำแก่คณะกรรมการอื่นหรือสำนักงาน

(7) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่พระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นบัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ หรือตามที่รัฐมนตรีมอบหมาย

ในการปฏิบัติหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง คณะกรรมการอาจมอบหมายให้สำนักงานเป็นผู้ปฏิบัติเพื่อเสนอต่อคณะกรรมการพิจารณาดำเนินการต่อไปก็ได้

2. การกำหนดให้มีคณะกรรมการแพทย์

มาตรา 14⁴ ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า “คณะกรรมการการแพทย์” ประกอบด้วยประธานกรรมการ และกรรมการอื่นมีจำนวนรวมกันไม่เกินสิบหกคนซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้ง

ให้ผู้แทนสำนักงานเป็นกรรมการ และเลขานุการ

ประธานกรรมการและกรรมการอื่นตามวรรคหนึ่ง ให้แต่งตั้งโดยการสรรหาจากผู้ทรงคุณวุฒิในวิชาชีพเวชกรรมสาขาต่าง ๆ หรือในด้านเศรษฐศาสตร์สาธารณสุข หรือด้านการพัฒนาคุณภาพสถานพยาบาล และให้มีผู้แทนฝ่ายนายจ้างและผู้แทนฝ่ายผู้ประกันตนฝ่ายละหนึ่งคน และให้มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสองปี

ให้นำบทบัญญัติมาตรา 8/1 วรรคสอง มาตรา 8/2 มาตรา 10 วรรคสอง มาตรา 11 มาตรา 12 และมาตรา 13 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

กฎหมายประกันสังคม กำหนดให้มี คณะกรรมการแพทย์ ซึ่งแต่งตั้งโดยรัฐมนตรี โดยมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการดำเนินการในการให้บริการทางการแพทย์ และหน้าที่อื่น ๆ ตามที่กฎหมายฯ กำหนด โดยให้มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

มาตรา 15 คณะกรรมการแพทย์มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(1) เสนอความเห็นต่อคณะกรรมการเกี่ยวกับการดำเนินงานในการให้บริการทางการแพทย์

(2)⁵ กำหนดหลักเกณฑ์ อัตรา และระยะเวลาในการรับประโยชน์ทดแทนตาม มาตรา 59 มาตรา 63 มาตรา 66 มาตรา 68 มาตรา 70 มาตรา 71 และมาตรา 72

⁴ มาตรา 14 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกันสังคม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2558

⁵ มาตรา 15(2) แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกันสังคม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2558

- (3) เสนอความเห็นต่อคณะกรรมการเกี่ยวกับการออกกฎกระทรวงตามมาตรา 64
- (4) ให้คำปรึกษาและแนะนำในทางการแพทย์แก่คณะกรรมการ คณะกรรมการอุทธรณ์ และสำนักงาน
- (5) ปฏิบัติการอื่นตามที่พระราชบัญญัตินี้บัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการแพทย์ หรือตามที่รัฐมนตรีหรือคณะกรรมการมอบหมาย

หมวด 2

สำนักงานประกันสังคม

การกำหนดให้มีสำนักงานประกันสังคม

มาตรา 19 ให้จัดตั้งสำนักงานประกันสังคมขึ้นในกระทรวงมหาดไทยมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (1) ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการ คณะกรรมการอื่น และคณะอนุกรรมการตามพระราชบัญญัตินี้
- (2) เก็บ รวบรวม และวิเคราะห์ ข้อมูลเกี่ยวกับการประกันสังคม
- (3) จัดทำทะเบียนนายจ้างและผู้ประกันตนซึ่งต้องส่งเงินสมทบเข้ากองทุน
- (4) ปฏิบัติการตามที่พระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นบัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ของสำนักงาน
- (5) กระทำกิจการอย่างอื่นตามที่รัฐมนตรี คณะกรรมการ คณะกรรมการอื่นหรือคณะอนุกรรมการมอบหมาย

มาตรา 20 ให้เลขาธิการมีหน้าที่ควบคุมดูแลโดยทั่วไปซึ่งราชการของสำนักงานและเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการในสำนักงาน เพื่อการนี้ให้มีรองเลขาธิการคนหนึ่งหรือหลายคนเป็นผู้ช่วยสั่งและปฏิบัติราชการ

เนื้อหาที่โดยสรุปในส่วนนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับการกำหนดให้มี “สำนักงานประกันสังคม” ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐมีฐานะเทียบเท่าส่วนราชการระดับกรมสังกัดกระทรวงแรงงาน และสวัสดิการสังคม โดยมีอำนาจหน้าที่ปฏิบัติงานธุรการในส่วนที่เกี่ยวกับกฎหมายประกันสังคมทั้งหมด และมีอำนาจหน้าที่อื่น ๆ ตามที่กฎหมายฯ กำหนดไว้

หมวด 3 กองทุนประกันสังคม

1. การจัดตั้งกองทุนประกันสังคม

มาตรา 21 ให้จัดตั้งกองทุนขึ้นกองทุนหนึ่งในสำนักงานประกันสังคม เรียกว่า กองทุนประกันสังคม เพื่อเป็นทุนใช้จ่ายให้ผู้ประกันตนได้รับประโยชน์ทดแทนตามที่บัญญัติไว้ในลักษณะ 3 และเป็นค่าใช้จ่ายตามมาตรา 24 วรรคสอง

มาตรา 22⁶ กองทุน ประกอบด้วย

- (1) เงินสมทบจากรัฐบาล นายจ้าง และผู้ประกันตนตามมาตรา 40 และมาตรา 46
- (2) เงินเพิ่มตามมาตรา 39 มาตรา 49 และมาตรา 53
- (3) ผลประโยชน์ของกองทุนตามมาตรา 26
- (4) เงินค่าธรรมเนียมตามมาตรา 45
- (5) เงินที่ได้รับจากการบริจาคหรือเงินอุดหนุน
- (6) เงินที่ตกเป็นของกองทุนตามมาตรา 47 มาตรา 47 ทวิ มาตรา 50 มาตรา 53 และ มาตรา 56
- (7) เงินอุดหนุนหรือเงินอุดหนุนจากรัฐบาลจ่ายตามมาตรา 24 วรรคสาม
- (8) เงินค่าปรับที่ได้จากการเปรียบเทียบตามมาตรา 102
- (9) รายได้อื่น

กฎหมายประกันสังคม กำหนดให้มีการจัดตั้งกองทุนที่เรียกว่า กองทุนประกันสังคม โดยเงินในกองทุนจะมีที่มาหลักที่สำคัญ จากฝ่ายนายจ้าง ฝ่ายลูกจ้าง (ผู้ประกันตน) และฝ่ายรัฐบาล และรวมถึงดอกผลจากการบริการจัดการกองทุนโดยรัฐบาล

2. วิธีการบริหารจัดการ และการจัดหาผลประโยชน์ของกองทุนประกันสังคม

มาตรา 23 เงินกองทุนตามมาตรา 22 ให้เป็นของสำนักงานและไม่ต้องนำส่งกระทรวงการคลัง เป็นรายได้แผ่นดิน

มาตรา 24 เงินกองทุนให้จ่ายเป็นประโยชน์ทดแทนตามพระราชบัญญัตินี้

คณะกรรมการอาจจัดสรรเงินกองทุนไม่เกินร้อยละสิบของเงินสมทบของแต่ละปี เพื่อจ่ายตามมาตรา 18 และเป็นค่าใช้จ่ายในการบริหารงานของสำนักงาน

ในกรณีที่เงินกองทุนไม่พอจ่ายตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง ให้รัฐบาลจ่ายเงินอุดหนุนหรือเงินอุดหนุนจากรัฐบาลให้ตามความจำเป็น

⁶ มาตรา 22 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกันสังคม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2537

มาตรา 24/1⁷ กองทุนต้องวางและถือไว้ซึ่งระบบการบัญชีที่เหมาะสมแก่กองทุนตามมาตรฐานการบัญชี มีบัญชีลงรายการรับและจ่ายเงิน สินทรัพย์ และหนี้สินที่แสดงฐานะการเงินที่เป็นอยู่ตามความจริงและตามที่ควร พร้อมด้วยข้อความอันเป็นที่มาของรายการนั้น ๆ ทั้งนี้ ให้มีคณะกรรมการตรวจสอบ ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งเพื่อกำกับดูแลความโปร่งใสได้มาตรฐาน และให้มีการตรวจสอบบัญชีภายในเป็นประจำ

หลักเกณฑ์ วิธีการได้มา องค์ประกอบ และอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจสอบ ให้เป็นไปตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนดโดยคำแนะนำของคณะกรรมการ และให้นำบทบัญญัติมาตรา 10 มาตรา 11 มาตรา 12 และมาตรา 18 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา 25 การรับเงิน การจ่ายเงิน และการเก็บรักษาเงินกองทุนให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนดโดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง

มาตรา 26 การจัดหาผลประโยชน์ของกองทุนให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนดโดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง

บรรดาอสังหาริมทรัพย์ซึ่งได้มาจากการจัดหาผลประโยชน์ของกองทุนตามวรรคหนึ่งไม่ถือเป็นที่ราชพัสดุ และให้สำนักงานเป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์เพื่อประโยชน์ของกองทุน⁸

มาตรา 27⁹ ให้คณะกรรมการเสนองบการเงินของกองทุนในปีที่ล่วงมาแล้วต่อสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินภายในหกเดือนนับแต่วันสิ้นปีปฏิทิน เพื่อตรวจสอบรับรองก่อนเสนอต่อรัฐมนตรี

ให้รัฐมนตรีเสนองบการเงินของกองทุนตามวรรคหนึ่งต่อคณะรัฐมนตรี เพื่อนำเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาเพื่อทราบ และประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา 27/1¹⁰ ให้สำนักงานจัดทำรายงานการประเมินสถานะของกองทุน โดยแสดงรายรับ รายจ่าย และความสามารถในการดำเนินการในอนาคต เสนอต่อคณะกรรมการเป็นประจำทุกปี แล้วให้สำนักงานเปิดเผยต่อสาธารณชน

กฎหมายประกันสังคม กำหนดวิธีการบริหารจัดการกองทุนประกันสังคมเอาไว้ โดยกำหนดให้เงินในกองทุนฯ ไม่ต้องนำส่งเป็นรายได้แผ่นดิน จำนวนค่าใช้จ่ายในการบริหารกองทุน การวางระเบียบบัญชีกองทุนที่ และระเบียบการรับจ่าย เก็บรักษาเงินกองทุนที่เหมาะสม การจัดหาผลประโยชน์ การจัดทำงบการเงินของกองทุน การจัดทำรายงานประเมินสถานะกองทุน และอื่น ๆ ตามที่กฎหมายกำหนด

⁷ มาตรา 24/1 เพิ่มโดยพระราชบัญญัติประกันสังคม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2558

⁸ มาตรา 26 วรรคสอง เพิ่มโดยพระราชบัญญัติประกันสังคม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2558

⁹ มาตรา 27 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกันสังคม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2558

¹⁰ มาตรา 27/1 เพิ่มโดยพระราชบัญญัติประกันสังคม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2558

หมวด 4 การสำรวจการประกันสังคม

อำนาจหน่วยงานของรัฐในการสำรวจข้อมูลและปัญหาทางด้านแรงงาน

มาตรา 29 เมื่อได้ตราพระราชกฤษฎีกาตามมาตรา 28 แล้ว ให้เลขาธิการประกาศกำหนด

(1) แบบสำรวจ

(2) ระยะเวลาที่เจ้าหน้าที่หรือพนักงานเจ้าหน้าที่จะส่งแบบสำรวจให้แก่นายจ้าง

(3) กำหนดเวลาไม่น้อยกว่าสามสิบวันให้นายจ้างต้องส่งคืนแบบสำรวจที่ได้กรอกรายการแล้วแก่เจ้าหน้าที่หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ ซึ่งต้องระบุไว้ในแบบสำรวจด้วย

การประกาศตามมาตรา นี้ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา 30 แบบสำรวจตามมาตรา 29(1) ที่จะต้องส่งไปยังนายจ้างให้ส่งโดยทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ หรือให้เจ้าหน้าที่หรือพนักงานเจ้าหน้าที่นำไปส่ง ณ ภูมิลำเนา หรือถิ่นที่อยู่ หรือสำนักงานของนายจ้างในระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก หรือในเวลาทำการของนายจ้าง ถ้าไม่พบนายจ้าง ณ ภูมิลำเนา หรือถิ่นที่อยู่ หรือสำนักงานของนายจ้างจะส่งให้แก่บุคคลใดซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้ว และอยู่หรือทำงานในบ้าน หรือสำนักงานที่ปรากฏว่าเป็นของนายจ้างนั้นก็ได้อีก

ถ้าไม่สามารถส่งตามวิธีในวรรคหนึ่งได้ ให้ใช้วิธีปิดแบบสำรวจไว้ในที่ซึ่งเห็นได้ง่ายที่สำนักงานของนายจ้าง เมื่อได้ดำเนินการดังกล่าวและเวลาได้ล่วงพ้นไปเกินสิบห้าวันแล้ว ให้ถือว่านายจ้างได้รับแบบสำรวจนั้นแล้ว

มาตรา 31 เมื่อนายจ้างได้รับแบบสำรวจแล้ว ให้นายจ้างกรอกรายการในแบบสำรวจทุกข้อตามความเป็นจริง แล้วส่งแบบสำรวจที่ได้กรอกรายการนั้นคืนให้เจ้าหน้าที่หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ภายในกำหนดเวลาตามมาตรา 29(3)

มาตรา 32 บรรดาข้อความหรือตัวเลขที่กรอกไว้ในแบบสำรวจให้ถือเป็นความลับห้ามมิให้ผู้ซึ่งมีหน้าที่ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้เปิดเผยข้อความหรือตัวเลขนั้นแก่บุคคลซึ่งไม่มีหน้าที่ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์แก่การประกันสังคมหรือการคุ้มครองแรงงาน หรือเพื่อประโยชน์แก่การสอบสวนหรือการพิจารณาคดี

เนื้อหาโดยสรุปในส่วนนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับการให้อำนาจหน่วยงานของรัฐในการสำรวจข้อมูลและปัญหาทางด้านแรงงาน เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้ในการบริหารจัดการ หรือดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการประกันสังคม โดยกฎหมายประกันสังคมได้กำหนดให้นายจ้างมีหน้าที่ในการให้ความร่วมมือกับการสำรวจประกันสังคมดังกล่าว

ลักษณะ 2 การประกันสังคม

หมวด 1 การเป็นผู้ประกันตน

1. เงื่อนไขการเป็นผู้ประกันตนแบบต่างๆ

มาตรา 33¹¹ ให้ลูกจ้างซึ่งมีอายุไม่ต่ำกว่าสิบห้าปีบริบูรณ์และไม่เกินหกสิบปีบริบูรณ์เป็นผู้ประกันตน

ลูกจ้างซึ่งเป็นผู้ประกันตนอยู่แล้วตามวรรคหนึ่ง เมื่อมีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ และยังเป็นลูกจ้างของนายจ้างซึ่งอยู่ภายใต้บังคับแห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้ถือว่าลูกจ้างนั้นเป็นผู้ประกันตนต่อไป

มาตรา 39¹² ผู้ที่เคยเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 33 โดยจ่ายเงินสมทบมาแล้วไม่น้อยกว่าสิบสองเดือน และต่อมาความเป็นผู้ประกันตนได้สิ้นสุดลงตามมาตรา 38 (2) ถ้าผู้นั้นประสงค์จะเป็นผู้ประกันตนต่อไป ให้แสดงความจำนงต่อสำนักงานตามระเบียบที่เลขาธิการกำหนดภายในหกเดือนนับแต่วันสิ้นสุดความเป็นผู้ประกันตน

จำนวนเงินที่ใช้เป็นในการคำนวณเงินสมทบที่ผู้ประกันตนตามวรรคหนึ่งต้องนำส่งเข้ากองทุนตามมาตรา 46 วรรคสาม ให้เป็นไปตามอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงความเหมาะสมกับสภาพทางเศรษฐกิจในขณะนั้นด้วย¹³

ให้ผู้ประกันตนตามวรรคหนึ่งนำส่งเงินสมทบเข้ากองทุนเดือนละครั้งภายในวันที่สิบห้าของเดือนถัดไป

ผู้ประกันตนตามวรรคหนึ่งซึ่งไม่ส่งเงินสมทบหรือส่งไม่ครบจำนวนภายในเวลาที่กำหนดตามวรรคสาม ต้องจ่ายเงินเพิ่มในอัตราร้อยละสองต่อเดือนของจำนวนเงินสมทบที่ยังมิได้นำส่งหรือของจำนวนเงินสมทบที่ยังขาดอยู่นับแต่วันถัดจากวันที่ต้องนำส่งเงินสมทบ สำหรับเศษของเดือนถ้าถึงสิบห้าวันหรือกว่านั้นให้นับเป็นหนึ่งเดือน ถ้าน้อยกว่านั้นให้ปัดทิ้ง

มาตรา 40¹⁴ บุคคลใดซึ่งมิใช่ลูกจ้างตามมาตรา 33 หรือไม่อยู่ในบังคับแห่งพระราชบัญญัตินี้อาจสมัครเข้าเป็นผู้ประกันตนตามพระราชบัญญัตินี้ได้ โดยแสดงความจำนงต่อสำนักงาน ทั้งนี้ คุณสมบัติของบุคคลดังกล่าวให้เป็นไปตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

¹¹ มาตรา 33 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกันสังคม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2537

¹² มาตรา 39 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกันสังคม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2537

¹³ มาตรา 39 วรรคสอง แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกันสังคม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2558

¹⁴ มาตรา 40 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกันสังคม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2558

หลักเกณฑ์และอัตราการจ่ายเงินสมทบของผู้ประกันตน ประเภทของประโยชน์ทดแทนที่จะได้รับตามมาตรา 54 ตลอดจนหลักเกณฑ์และเงื่อนไขแห่งสิทธิในการรับประโยชน์ทดแทน ให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา

ให้รัฐบาลจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนตามอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง แต่ไม่เกินกึ่งหนึ่งของเงินสมทบที่ได้รับจากผู้ประกันตนตามวรรคหนึ่ง

จากบทบัญญัติข้างต้นของกฎหมายประกันสังคม จะพบว่าการเป็นผู้ประกันตนนั้นสามารถเป็นได้ 3 กรณีคือ

กรณีที่ 1 บุคคลประกันตนที่เป็นลูกจ้างและเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 33 เนื่องจากผู้ประกันตนตามมาตรานั้น ถือได้ว่าเป็นผู้ประกันตนโดยบังคับกล่าวคือ ถ้ามีฐานะเป็นลูกจ้างตามเงื่อนไขที่กฎหมายประกันสังคม กำหนดก็ต้องเป็นผู้ประกันตนตามกฎหมายฯ ทั้งนี้ โดยอาจเรียกผู้ประกันตนประเภทนี้ได้ว่า ผู้ประกันตนแบบบังคับ

กรณีที่ 2 บุคคลที่เคยเป็นลูกจ้างและผู้ประกันตนตามมาตรา 33 มาแล้ว โดยส่งเงินสมทบเข้ากองทุนประกันสังคมมาแล้วไม่น้อยกว่า 12 เดือน และออกจากงาน แต่มีความประสงค์ที่จะเป็นผู้ประกันต่อไป สามารถสมัครเป็นผู้ประกันตนได้แต่จะต้องสมัครภายในระยะเวลา 6 เดือนนับตั้งแต่วันที่เป็นผู้ประกันตนแบบบังคับตามมาตรา 33 สิ้นสุดลง โดยอาจเรียกผู้ประกันตนประเภทนี้ได้ว่า “ผู้ประกันตนแบบสมัครใจ” ตามมาตรา 39

กรณีที่ 3 บุคคลที่ไม่ใช่ลูกจ้างที่ผู้ประกันตนตามมาตรา 33 และไม่เข้าเงื่อนไขการเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 39 โดยบุคคลดังกล่าวสามารถสมัครเข้าเป็นผู้ประกันตนในกองทุนประกันสังคมได้ ถ้ามีคุณสมบัติตรงตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดโดยอาจเรียกผู้ประกันตนประเภทนี้ได้ว่า “ผู้ประกันตนอิสระ” ตามมาตรา 40

ข้อพิจารณาเกี่ยวกับผู้ประกันตนทั้ง 3 ประเภท

1. การจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนประกันสังคมของผู้ประกันตนทั้ง 3 ประเภท ตามมาตรา 33 มาตรา 39 มาตรา 40 จะมีอัตราที่ต่างกัน

2. ประโยชน์ทดแทนที่ผู้ประกันแต่ละประเภทจะได้รับก็จะมี ความแตกต่างกันออกไป โดยผู้ประกันตนตามมาตรา 33 หรือผู้ประกันตนแบบบังคับจะได้รับประโยชน์ทดแทนครบทุกประเภทตามที่กฎหมายฯ กำหนด

3. ส่วนผู้ประกันตามมาตรา 39 หรือผู้ประกันตนแบบสมัครใจจะได้ประโยชน์ทดแทนเหมือนผู้ประกันตนตามมาตรา 33 หรือผู้ประกันตนแบบบังคับทุกประการ ยกเว้นประโยชน์ทดแทนกรณีว่างงานเนื่องจากผู้ประกันตนประเภทนี้ไม่มีนายจ้าง

4. ผู้ประกันตนตามมาตรา 40 หรือผู้ประกันตนแบบอิสระประเภทของประโยชน์ทดแทนที่ผู้ประกันตนประเภทนี้จะได้รับจะเป็นไปตามที่พระราชกฤษฎีกากำหนด

5. เนื่องจากประโยชน์ทดแทนที่ผู้ประกันตนทั้ง 3 ประเภทจะได้รับนั้นมีความแตกต่างกันออกไป และผู้ประกันตนบางประเภทดังกล่าวนั้นไม่มีนายจ้าง ด้วยเหตุนี้จึงทำให้อัตราการจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนประกันสังคมของผู้ประกันตนแต่ละประเภทดังกล่าวมีความแตกต่างกัน

2. การสิ้นสุดการเป็นผู้ประกันตน

มาตรา 38 *ความเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 33 สิ้นสุดลง เมื่อผู้ประกันตนนั้น*

(1) ตาย

(2) *สิ้นสุดสภาพการเป็นลูกจ้าง*

ในกรณีที่ผู้ประกันตนที่สิ้นสุดสภาพการเป็นลูกจ้างตาม (2) ได้ส่งเงินสมทบครบตามเงื่อนไขเวลาที่ก่อให้เกิดสิทธิตามบทบัญญัติในลักษณะ 3 แล้ว ให้ผู้นั้นมีสิทธิตามบทบัญญัติในหมวด 2 หมวด 3 หมวด 4 และหมวด 5 ต่อไปอีกหกเดือนนับแต่วันที่สิ้นสุดสภาพการเป็นลูกจ้างหรือตามระยะเวลาที่กำหนดเพิ่มขึ้นโดยพระราชกฤษฎีกาซึ่งต้องไม่เกินสิบสองเดือนนับแต่วันที่สิ้นสุดสภาพการเป็นลูกจ้าง¹⁵

มาตรา 41¹⁶ *ความเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 39 สิ้นสุดลง เมื่อผู้ประกันตนนั้น*

(1) ตาย

(2) ได้เป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 33 อีก

(3) ลาออกจากความเป็นผู้ประกันตนโดยการแสดงความจำนงต่อสำนักงาน

(4) ไม่ส่งเงินสมทบสามเดือนติดต่อกัน

กฎหมายประกันสังคมกำหนดเงื่อนไขการสิ้นสุดการเป็นผู้ประกันตนแต่ละประเภทเอาไว้ดังนี้

กรณีผู้ประกันตนตามมาตรา 33 หรือผู้ประกันตนแบบบังคับ จะสิ้นสุดการเป็นผู้ประกันตนตามที่มาตรา 38 กำหนด

กรณีผู้ประกันตนตามมาตรา 39 หรือผู้ประกันตนแบบสมัครใจจะสิ้นสุดการเป็นผู้ประกันตนตามที่มาตรา 41 กำหนด

¹⁵ มาตรา 38 วรรคสอง แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกันสังคม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542

¹⁶ มาตรา 41 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกันสังคม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2537

กรณีผู้ประกันตนตามมาตรา 40 หรือผู้ประกันแบบอิสระจะสิ้นสุดการเป็นผู้ประกันตนตามที่พระราชกฤษฎีกาที่ออกตามมาตรา 40 ของกฎหมายประกันสังคม

3. หน้าที่ของนายจ้างเกี่ยวกับผู้ประกันตน

มาตรา 34¹⁷ ให้นายจ้างซึ่งมีลูกจ้างที่เป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 33 ยื่นแบบรายการขึ้นทะเบียนนายจ้าง และแบบรายการขึ้นทะเบียนผู้ประกันตนต่อสำนักงานภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่ลูกจ้างนั้นเป็นผู้ประกันตน ทั้งนี้ ตามแบบและวิธีการที่เลขาธิการประกาศกำหนด

กรณีนายจ้างมีผู้ประกันตนเป็นลูกจ้างตามมาตรา 33 นายจ้างจะมีหน้าที่ดังนี้คือ

- ยื่นแบบรายการขึ้นทะเบียนนายจ้าง
- แบบรายการขึ้นทะเบียนผู้ประกันตน

ทั้งนี้เป็นไปตามที่กฎหมายประกันสังคม กำหนดเอาไว้

มาตรา 35 ในกรณีที่ผู้ประกอบการได้ว่าจ้างโดยวิธีเหมาค่าแรงมอบให้แก่บุคคลหนึ่งบุคคลใดรับช่วงไปควบคุมดูแลการทำงานและรับผิดชอบจ่ายค่าจ้างให้แก่ลูกจ้างอีกทอดหนึ่งก็ดี มอบหมายให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดเป็นผู้จัดหาลูกจ้างมาทำงานอันมิใช่การประกอบธุรกิจจัดหางานก็ดี โดยการทำงานนั้นเป็นส่วนหนึ่งส่วนใดในกระบวนการผลิตหรือธุรกิจซึ่งกระทำในสถานประกอบการหรือสถานที่ทำงานของผู้ประกอบการและเครื่องมือที่สำคัญสำหรับใช้ทำงานนั้นผู้ประกอบการเป็นผู้จัดหา กรณีเช่นว่านี้ผู้ประกอบการย่อมอยู่ในฐานะนายจ้างซึ่งมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้

ในกรณีที่ผู้รับเหมาค่าแรงตามวรรคหนึ่งเป็นผู้ยื่นแบบรายการต่อสำนักงานตามมาตรา 34 ในฐานะนายจ้าง ให้ผู้รับเหมาค่าแรงมีหน้าที่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้เช่นเดียวกับนายจ้าง ในกรณีเช่นนี้ให้ผู้ประกอบการหลุดพ้นจากความรับผิดในหนี้เงินสมทบและเงินเพิ่มเพียงเท่าที่ผู้รับเหมาค่าแรงได้นำส่งสำนักงาน¹⁸

กรณีนายจ้างที่เป็นผู้ประกอบการที่ว่าจ้างโดยวิธีการเหมาค่าแรง นายจ้างที่เป็นผู้ประกอบการดังกล่าวจะต้องดูแลให้ผู้รับเหมาค่าแรงปฏิบัติตามกฎหมายประกันสังคม ด้วยเนื่องจากกฎหมายฯ ได้กำหนดให้ผู้ประกอบการฯ ต้องมีความรับผิดชอบตามกฎหมายประกันสังคม ในกรณีที่ผู้รับเหมาค่าแรงฯ ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายฯ

¹⁷ มาตรา 34 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกันสังคม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2558

¹⁸ มาตรา 35 วรรคสอง เพิ่มโดยพระราชบัญญัติประกันสังคม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2537

นอกจากนี้กฎหมายฯ ยังกำหนดถึงทางแก้กรณีที่นายจ้างไม่ยอมปฏิบัติตามมาตรา 34 คือ ไม่ ยอดขึ้นทะเบียนฯ หรือยื่นแบบฯ โดยทางสำนักงานประกันสังคมมีอำนาจดำเนินการได้ และ กำหนดหน้าที่ของนายจ้างในการแจ้งต่อทางสำนักงานประกันสังคมในกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลง แก้ไขข้อมูลต่าง ๆ ที่ยื่นไว้ต่อสำนักงานฯ

มาตรา 37 ในกรณีที่ความปรากฏแก่สำนักงานหรือจากคำร้องของลูกจ้างว่านายจ้างไม่ยื่นแบบ รายงานตามมาตรา 34 หรือยื่นแบบรายการแล้ว แต่ไม่มีชื่อลูกจ้างบางคนซึ่งเป็นผู้ประกันตนตาม มาตรา 33 ในแบบรายงานนั้น ให้สำนักงานมีอำนาจบันทึกรายละเอียดในแบบรายงานตามมาตรา 34 โดยพิจารณาจากหลักฐานที่เกี่ยวข้อง แล้วออกหนังสือสำคัญแสดงการขึ้นทะเบียนประกันสังคมให้แก่ นายจ้าง และหรือออกบัตรประกันสังคมให้แก่ลูกจ้างตามมาตรา 36 แล้วแต่กรณี

ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง เลขานุการหรือผู้ซึ่งเลขานุการมอบหมายจะดำเนินการ สอบสวนก่อนก็ได้

มาตรา 44¹⁹ ในกรณีที่ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับข้อความในแบบรายงานที่ได้ยื่นไว้ต่อสำนักงาน เปลี่ยนแปลงไป ให้นายจ้างแจ้งเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขเพิ่มเติมรายการภายในวันที่สิบห้าของเดือนถัด จากเดือนที่มีการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ทั้งนี้ ตามแบบและวิธีการที่เลขานุการประกาศกำหนด²⁰

ให้นำความในมาตรา 37 มาใช้บังคับแก่กรณีที่นายจ้างไม่ปฏิบัติตามมาตรานี้โดยอนุโลม

¹⁹ มาตรา 44 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกันสังคม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2537

²⁰ มาตรา 44 วรรคหนึ่ง แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกันสังคม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2558

หมวด 2 เงินสมทบ

1. ที่มาของเงินสมทบ

มาตรา 46²¹ ให้รัฐบาล นายจ้าง และผู้ประกันตนตามมาตรา 33 ออกเงินสมทบเข้ากองทุนเพื่อการจ่ายประโยชน์ทดแทนในกรณีประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย กรณีทุพพลภาพ กรณีตายและกรณีคลอดบุตร ฝ่ายละเท่ากันตามอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง แต่ต้องไม่เกินอัตราเงินสมทบท้ายพระราชบัญญัตินี้

ให้รัฐบาล นายจ้าง และผู้ประกันตนตามมาตรา 33 ออกเงินสมทบเข้ากองทุนเพื่อการจ่ายประโยชน์ทดแทนในกรณีสงเคราะห์บุตร กรณีชราภาพ และกรณีว่างงานตามอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง แต่ต้องไม่เกินอัตราเงินสมทบท้ายพระราชบัญญัตินี้

สำหรับการประกันตนตามมาตรา 39 ให้รัฐบาลและผู้ประกันตนออกเงินสมทบเข้ากองทุนโดยรัฐบาลออกหนึ่งเท่าและผู้ประกันตนออกสองเท่าของอัตราเงินสมทบที่แต่ละฝ่ายต้องออกตามที่กำหนดในวรรคหนึ่งและวรรคสอง

การกำหนดอัตราเงินสมทบตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ให้กำหนดโดยคำนึงถึงประโยชน์ทดแทนและค่าใช้จ่ายในการบริหารงานสำนักงานตามมาตรา 24

ค่าจ้างขั้นต่ำและขั้นสูงที่ใช้เป็นฐานในการคำนวณเงินสมทบของผู้ประกันตนตามมาตรา 33 แต่ละคน ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ในการคำนวณเงินสมทบของผู้ประกันตนแต่ละคน สำหรับเศษของเงินสมทบที่มีจำนวนตั้งแต่ห้าสิบสตางค์ขึ้นไปให้นับเป็นหมื่นบาท ถ้าน้อยกว่านั้นให้ปัดทิ้ง ในกรณีที่ผู้ประกันตนทำงานกับนายจ้างหลายรายให้คำนวณเงินสมทบจากค่าจ้างที่ได้รับจากนายจ้างแต่ละราย

เงินสมทบเป็นสิ่งสำคัญมากต่อความมั่นคงของกองทุนประกันสังคม เนื่องจากกฎหมายประกันสังคมเป็นกฎหมายที่กำหนดให้มีการจัดตั้งกองทุนฯ เพื่อนำมาใช้จ่ายตามประโยชน์ทดแทนประเภทต่าง ๆ ตามเงื่อนไขที่กฎหมายฯ กำหนด โดยตามหลักทั่วไปแล้วเงินสมทบที่ส่งเข้ากองทุนฯ จะประกอบด้วยเงินจาก 3 ฝ่ายคือ นายจ้าง ลูกจ้าง และรัฐบาล แต่จะมีผู้ประกันตนบางประเภทที่เงินสมทบจะมาจาก 2 ฝ่ายคือ ผู้ประกันตน และรัฐบาล เนื่องจากผู้ประกันตนประเภทนี้ไม่มีนายจ้าง ซึ่งอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่าตามหลักทั่วไปเงินสมทบเข้ากองทุนประกันสังคมจะมาจากนายจ้าง ลูกจ้าง และรัฐบาล ตามอัตราที่กฎหมายฯ กำหนด

²¹ มาตรา 46 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกันสังคม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542

ข้อพิจารณาการจ่ายเงินสมทบตามมาตรา 46

1. จากมาตรา 46 วรรค 1 และวรรค 2 จะพบว่า การจ่ายเงินสมทบตามมาตรา 46 วรรค 1 เท่านั้นที่กำหนดให้ ทั้ง 3 ฝ่ายจ่ายเงินสมทบฝ่ายละเท่า ๆ กัน

2. อัตราการจ่ายเงินสมทบอาจเปลี่ยนแปลงไปได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกฎกระทรวงฉบับที่เกี่ยวข้องในการออกมาบังคับใช้ในขณะนั้น แต่อย่างไรก็ตามอัตราเงินสมทบที่แต่ละฝ่ายจะต้องจ่ายตามกฎหมายฯ จะต้องไม่เกินเพดานที่กำหนดไว้ในกฎหมายฯ

3. การคำนวณเงินสมทบที่จะต้องส่งเข้ากองทุนจะใช้อัตราเงินสมทบที่กำหนดเป็นร้อยละคูณกับอัตราค่าจ้างของผู้ประกันตน ตามที่กฎหมายฯ กำหนดโดยได้มีอัตราค่าจ้างขั้นสูงของผู้ประกันตนเอาไว้ในกฎกระทรวงที่ออกตามกฎหมายฉบับนี้

2. หน้าทีของนายจ้างเกี่ยวกับเงินสมทบ

มาตรา 47²² ให้นายจ้างหักค่าจ้างของผู้ประกันตนทุกครั้งที่มีการจ่ายค่าจ้างตามจำนวนที่จะต้องนำส่งเป็นเงินสมทบในส่วนของผู้ประกันตนตามมาตรา 46 และให้ถือว่าเป็นผู้ประกันตนได้จ่ายเงินสมทบแล้วตั้งแต่วันที่ถึงกำหนดจ่ายค่าจ้าง²³

ให้นายจ้างนำเงินสมทบในส่วนของผู้ประกันตนที่ได้หักไว้ตามวรรคหนึ่ง และเงินสมทบในส่วนของนายจ้างส่งให้แก่สำนักงานภายในวันที่สิบห้าของเดือนถัดจากเดือนที่มีการหักเงินสมทบไว้ พร้อมทั้งยื่นแบบรายการแสดงการส่งเงินสมทบ ทั้งนี้ ตามแบบและวิธีการที่เลขาธิการประกาศกำหนด²⁴

ถ้านายจ้างไม่จ่ายค่าจ้างตามกำหนดเวลาที่ต้องจ่าย ให้นายจ้างมีหน้าที่นำส่งเงินสมทบตามที่บัญญัติไว้ในวรรคสอง โดยถือเสมือนว่ามีการจ่ายค่าจ้างแล้ว

ในกรณีที่นายจ้างนำเงินสมทบในส่วนของผู้ประกันตนหรือเงินสมทบในส่วนของนายจ้างส่งให้แก่สำนักงานเกินจำนวนที่ต้องชำระ ให้นายจ้างหรือผู้ประกันตนยื่นคำร้องขอรับเงินในส่วนที่เกินคืนได้ตามระเบียบที่เลขาธิการกำหนด ถ้านายจ้างหรือผู้ประกันตนมิได้เรียกเอาเงินดังกล่าวคืนภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่นำส่งเงินสมทบหรือไม่มารับเงินคืนภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่รับแจ้งให้มารับเงิน ให้เงินนั้นตกเป็นของกองทุน

มาตรา 49 นายจ้างซึ่งไม่นำส่งเงินสมทบในส่วนของตนหรือในส่วนของผู้ประกันตนหรือส่งไม่ครบจำนวนภายในเวลาที่กำหนดตามมาตรา 47 ต้องจ่ายเงินเพิ่มในอัตราร้อยละสองต่อเดือนของจำนวนเงินสมทบที่นายจ้างยังมีได้นำส่งหรือของจำนวนเงินสมทบที่ยังขาดอยู่นับแต่วันถัดจากวันที่ต้องนำส่งเงินสมทบ ทั้งนี้ เงินเพิ่มที่คำนวณได้ต้องไม่เกินจำนวนเงินสมทบที่นายจ้างต้องจ่าย²⁵

²² มาตรา 47 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกันสังคม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2537

²³ มาตรา 47 วรรคหนึ่ง แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกันสังคม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2558

²⁴ มาตรา 47 วรรคสอง แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกันสังคม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2558

²⁵ มาตรา 49 วรรคหนึ่ง แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกันสังคม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2558

ในกรณีที่นายจ้างมิได้หักค่าจ้างของผู้ประกันตน เพื่อส่งเป็นเงินสมทบหรือหักไว้แล้วแต่ยังไม่ครบจำนวนตามมาตรา 47 วรรคหนึ่ง ให้นายจ้างรับผิดชอบใช้เงินที่ต้องส่งเป็นเงินสมทบในส่วนของผู้ประกันตนเต็มจำนวน และต้องจ่ายเงินเพิ่มในเงินจำนวนนี้ตามวรรคหนึ่งนับแต่วันถัดจากวันที่ต้องนำส่งเงินสมทบ และในกรณีเช่นนี้สิทธิที่ผู้ประกันตนพึงได้รับคงมีเสมือนหนึ่งว่าผู้ประกันตนได้ส่งเงินสมทบแล้ว

มาตรา 52 ในกรณีที่นายจ้างเป็นผู้รับเหมาช่วง ให้ผู้รับเหมาช่วงถัดขึ้นไป หากมีตลอดสาย จนถึงผู้รับเหมาชั้นต้นรับผิดชอบผู้รับเหมาช่วงซึ่งเป็นนายจ้างในเงินสมทบซึ่งนายจ้างมีหน้าที่ต้องจ่ายตามพระราชบัญญัตินี้

เนื่องจากเงินสมทบนั้นเป็นสิ่งสำคัญที่ส่งผลต่อความมั่นคงของกองทุนประกันสังคม กฎหมายฯ จึงกำหนดหน้าที่ที่สำคัญในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเงินสมทบเอาไว้ดังนี้

1. กำหนดให้นายจ้างมีหน้าที่หักค่าจ้างของลูกจ้างทุกครั้งที่มีการจ่ายค่าจ้างและนำส่งสำนักงานประกันสังคมภายในระยะเวลาที่กำหนด และในกรณีที่นายจ้างไม่ได้มีการจ่ายค่าจ้างก็ยังคงมีหน้าที่ส่งเงินสมทบเสมือนหนึ่งที่มีการจ่ายค่าจ้าง

2. กำหนดให้นายจ้างที่ส่งเงินสมทบไม่ครบหรือไม่ส่งเงินสมทบตามที่กฎหมายฯ กำหนดให้นายจ้างมีหน้าที่ต้องเสียเงินเพิ่มตามอัตราที่กฎหมายฯ กำหนด

3. กำหนดให้นายจ้างที่เป็นผู้รับเหมาช่วงจะต้องร่วมรับผิดชอบในเงินสมทบตามที่กฎหมายฯ กำหนด

3. มาตรการของรัฐกรณีนายจ้างไม่ส่งเงินสมทบ

มาตรา 50 เลขานุการมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือให้ยึด आयัดและขายทอดตลาดทรัพย์สินของนายจ้างซึ่งไม่นำส่งเงินสมทบและหรือเงินเพิ่ม หรือนำส่งไม่ครบจำนวนตามมาตรา 49 ทั้งนี้ เพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อให้ได้รับเงินที่ค้างชำระ

การมีคำสั่งให้ยึด आयัด หรือขายทอดตลาดทรัพย์สินตามวรรคหนึ่ง จะกระทำต่อเมื่อได้ส่งคำเตือนเป็นหนังสือให้นายจ้างนำเงินสมทบและหรือเงินเพิ่มที่ค้างมาชำระภายในกำหนดไม่น้อยกว่าสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือนั้นและนายจ้างไม่ชำระภายในกำหนด

หลักเกณฑ์และวิธีการยึด आयัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด ทั้งนี้ ให้นำหลักเกณฑ์และวิธีการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม

เงินที่ได้จากการขายทอดตลาดดังกล่าวให้หักไว้เป็นค่าใช้จ่ายเป็นการยึด आयัด และขายทอดตลาด และชำระเงินสมทบและเงินเพิ่มที่ค้างชำระ ถ้ามีเงินเหลือให้คืนแก่นายจ้างโดยเร็ว ถ้านายจ้างมิได้เรียกเอาเงินที่เหลือคืนภายในห้าปีให้ตกเป็นของกองทุน

มาตรา 51 หนี้ที่เกิดจากการไม่ชำระเงินสมทบและหรือเงินเพิ่ม ให้สำนักงานมีบุริมสิทธิเหนือทรัพย์สินทั้งหมดของนายจ้างซึ่งเป็นลูกหนี้ ในลำดับเดียวกับบุริมสิทธิในมูลค่าภาษีอากรตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

เหตุผลเนื่องจากเงินสมทบที่นายจ้าง ลูกจ้าง ต้องส่งเข้ากองทุนประกันสังคมตามกฎหมายประกันสังคม เป็นสิ่งที่ส่งผลต่อความมั่นคงของกองทุนประกันสังคม กฎหมายฯ จึงกำหนดมาตรการในการดำเนินการกรณีที่นายจ้างไม่ส่งเงินสมทบตามกฎหมายฯ เอาไว้

ลักษณะ 3 ประโยชน์ทดแทน

หมวด 1 บททั่วไป

1. ประโยชน์ทดแทนประเภทต่างๆ

มาตรา 54²⁶ ผู้ประกันตนหรือผู้มีสิทธิตามพระราชบัญญัตินี้ มีสิทธิได้รับประโยชน์ทดแทนจากกองทุน ดังต่อไปนี้

(1) ประโยชน์ทดแทนในกรณีประสบอันตราย หรือเจ็บป่วย รวมทั้งการส่งเสริมสุขภาพ และการป้องกันโรค

(2) ประโยชน์ทดแทนในกรณีคลอดบุตร

(3) ประโยชน์ทดแทนในกรณีทุพพลภาพ

(4) ประโยชน์ทดแทนในกรณีตาย

(5) ประโยชน์ทดแทนในกรณีสงเคราะห์บุตร

(6) ประโยชน์ทดแทนในกรณีชราภาพ

(7) ประโยชน์ทดแทนในกรณีว่างงาน ยกเว้นผู้ประกันตนตามมาตรา 39

สิทธิได้รับประโยชน์ทดแทนตามวรรคหนึ่งไม่อาจโอนกันได้ และไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี

ในเรื่องของประโยชน์ทดแทนซึ่งถือได้ว่าเป็นประโยชน์ที่ผู้ประกันตนจะได้รับนั้น กฎหมายประกันสังคม กำหนดประโยชน์ทดแทนประเภทต่าง ๆ เอาไว้ทั้งหมด 7 ประเภท

2. การกำหนดให้กฎหมายประกันสังคมเป็นมาตรฐานขั้นต่ำ

มาตรา 54/1²⁷ การเรียกร้องหรือการได้มาซึ่งสิทธิหรือประโยชน์ตามพระราชบัญญัตินี้ ไม่เป็นการตัดสิทธิหรือประโยชน์ที่ผู้ประกันตนหรือผู้มีสิทธิตามพระราชบัญญัตินี้พึงได้ตามกฎหมายอื่น

²⁶ มาตรา 54 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกันสังคม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2558

²⁷ มาตรา 54/1 เพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกันสังคม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2558

3. การกำหนดสถานพยาบาลสำหรับผู้ประกันตน

มาตรา 59 ให้เลขาธิการประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดเขตท้องที่และชื่อสถานพยาบาลที่ผู้ประกันตนหรือคู่สมรสของผู้ประกันตน มีสิทธิไปรับบริการทางการแพทย์ได้

ผู้ประกันตนหรือคู่สมรสของผู้ประกันตนซึ่งมีสิทธิได้รับบริการทางการแพทย์ ถ้าทำงานหรือมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตท้องที่ใดให้ไปรับบริการทางการแพทย์จากสถานพยาบาลตามวรรคหนึ่งที่อยู่ในเขตท้องที่นั้น เว้นแต่ในกรณีที่ในเขตท้องที่นั้นไม่มีสถานพยาบาลตามวรรคหนึ่ง หรือมีแต่ผู้ประกันตนหรือคู่สมรสของผู้ประกันตนมีเหตุผลสมควรที่ไม่สามารถไปรับบริการทางการแพทย์จากสถานพยาบาลดังกล่าวได้ ก็ให้ไปรับบริการทางการแพทย์จากสถานพยาบาลตามวรรคหนึ่งที่อยู่ในเขตท้องที่อื่นได้

ในกรณีที่ผู้ประกันตนหรือคู่สมรสของผู้ประกันตน ไปรับบริการทางการแพทย์จากสถานพยาบาลอื่นนอกจากที่กำหนดไว้ในวรรคสอง ให้ผู้ประกันตนมีสิทธิได้รับเงินทดแทนค่าบริการทางการแพทย์ที่ต้องจ่ายให้แก่สถานพยาบาลอื่นนั้นตามจำนวนที่สำนักงานกำหนด โดยคำนึงถึงสภาพของการประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย การคลอดบุตร สภาพทางเศรษฐกิจของแต่ละเขตท้องที่ และลักษณะของการบริการทางการแพทย์ที่ได้รับ ทั้งนี้ จะต้องไม่เกินอัตราที่คณะกรรมการการแพทย์กำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ

หมวด 2

ประโยชน์ทดแทนในกรณีประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย

หลักเกณฑ์ของประโยชน์ทดแทนในกรณีประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย

มาตรา 62²⁸ ผู้ประกันตนมีสิทธิได้รับประโยชน์ทดแทนในกรณีประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยอันมิใช่เนื่องจากการทำงาน ต่อเมื่อภายในระยะเวลาสิบห้าเดือนก่อนวันรับบริการทางการแพทย์ ผู้ประกันตนได้จ่ายเงินสมทบมาแล้วไม่น้อยกว่าสามเดือน

มาตรา 63 ประโยชน์ทดแทนในกรณีประสบอันตราย หรือเจ็บป่วยอันมิใช่เนื่องจากการทำงาน ได้แก่

- (1) ค่าตรวจวินิจฉัยโรค
- (2) ค่าส่งเสริมสุขภาพ และป้องกันโรค
- (3) ค่าบำบัดทางการแพทย์ และค่าฟื้นฟูสมรรถภาพ
- (4) ค่ากินอยู่และรักษาพยาบาลในสถานพยาบาล
- (5) ค่ายา และค่าเวชภัณฑ์
- (6) ค่ารถพยาบาล หรือค่าพาหนะรับส่งผู้ป่วย

(7) ค่าใช้จ่ายเป็นเงินช่วยเหลือเบื้องต้นให้แก่ผู้ประกันตน ในกรณีที่ผู้ประกันตนได้รับความเสียหายจากการรับบริการทางการแพทย์ เมื่อสำนักงานได้จ่ายเงินช่วยเหลือเบื้องต้นให้แก่ผู้ประกันตนไปแล้ว ให้สำนักงานมีสิทธิไต่เบี่ยแก่ผู้กระทำผิดได้

- (8) ค่าบริการอื่นที่จำเป็น²⁹

ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และอัตราที่คณะกรรมการการแพทย์กำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ

ผู้ประกันตนที่ต้องหยุดงานเพื่อการรักษาพยาบาลตามคำสั่งของแพทย์ให้ได้รับเงินทดแทนการขาดรายได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในมาตรา 64 ด้วย

มาตรา 64 ในกรณีที่ผู้ประกันตนประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยอันมิใช่เนื่องจากการทำงาน ให้ผู้ประกันตนมีสิทธิได้รับเงินทดแทนการขาดรายได้ในอัตราร้อยละห้าสิบของค่าจ้างตามมาตรา 57 สำหรับการที่ผู้ประกันตนต้องหยุดงานเพื่อการรักษาพยาบาลตามคำสั่งของแพทย์ครั้งหนึ่งไม่เกิน เก้าสิบวัน และในระยะเวลาหนึ่งปีปฏิทินต้องไม่เกินหนึ่งร้อยแปดสิบวัน เว้นแต่การเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ก็ให้มีสิทธิได้รับเงินทดแทนการขาดรายได้เกินหนึ่งร้อยแปดสิบวันแต่ไม่เกินสามร้อยหกสิบห้าวัน

ระยะเวลาได้รับเงินทดแทนการขาดรายได้ให้เริ่มนับแต่วันแรกที่ต้องหยุดงานตามคำสั่งของแพทย์จนถึงวันสุดท้ายที่แพทย์กำหนดให้หยุดงานหรือจนถึงวันสุดท้ายที่หยุดงาน ในกรณีที่ผู้ประกันตนกลับเข้าทำงานก่อนครบกำหนดตามคำสั่งของแพทย์แต่ไม่เกินระยะเวลาที่กำหนดในวรรคหนึ่ง

²⁸ มาตรา 62 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกันสังคม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2558

²⁹ มาตรา 63 วรรคหนึ่ง แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกันสังคม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2558

ในกรณีที่ผู้ประกันตนมีสิทธิได้รับค่าจ้างจากนายจ้าง ในระหว่างหยุดงานเพื่อการรักษาพยาบาล ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน หรือมีสิทธิตามระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการทำงาน สัญญาจ้างแรงงาน หรือข้อตกลงเกี่ยวกับสภาพการจ้าง แล้วแต่กรณี ผู้ประกันตนไม่มีสิทธิได้รับเงินทดแทน ตามวรรคหนึ่งจนกว่าสิทธิได้รับเงินค่าจ้างนั้นได้สิ้นสุดลงจึงจะมีสิทธิได้รับเงินทดแทน ดังกล่าวเท่าระยะเวลาที่คงเหลือ และถ้าเงินค่าจ้างที่ได้รับจากนายจ้างในกรณีได้น้อยกว่าเงินทดแทนการขาดรายได้จากกองทุน ผู้ประกันตนมีสิทธิได้รับเงินทดแทนจากกองทุนในส่วนที่ขาดด้วย

จากกฎหมายประกันสังคม ข้างต้นมีข้อพิจารณาในเรื่องของประโยชน์ทดแทนกรณีประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยดังนี้คือ

1. ประโยชน์ทดแทนกรณีประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย จะอยู่ในรูปแบบของการให้บริการทางการแพทย์ในสถานพยาบาลที่รัฐกำหนด
2. ประโยชน์ทดแทนในกรณีประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยต้องมีโชันเนื่องจากการทำงานให้กับนายจ้าง
3. ผู้ประกันตนจะต้องจ่ายเงินเข้ากองทุนประกันสังคมครบตามเงื่อนไขที่กฎหมายฯ กำหนด
4. ผู้ประกันตนที่ต้องหยุดงานเพื่อการรักษาพยาบาลตามคำสั่งของแพทย์ให้ได้รับเงินทดแทนการขาดรายได้ตามเกณฑ์ที่กฎหมายฯ กำหนดไว้

หมวด 3

ประโยชน์ทดแทนในกรณีคลอดบุตร

หลักเกณฑ์ของประโยชน์ทดแทนในกรณีคลอดบุตร

มาตรา 65³⁰ ผู้ประกันตนมีสิทธิได้รับประโยชน์ทดแทนในกรณีคลอดบุตรสำหรับตนเองหรือภริยา ต่อเมื่อภายในระยะเวลาสิบห้าเดือนก่อนวันรับบริการทางการแพทย์ ผู้ประกันตนได้จ่ายเงินสมทบมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าเดือน

ในกรณีที่ผู้ประกันตนไม่มีภริยา หากผู้ประกันตนอยู่กินฉันสามีภริยากับหญิงใดโดยเปิดเผยตามระเบียบที่เลขาธิการกำหนด ให้ผู้ประกันตนมีสิทธิได้รับประโยชน์ทดแทนในกรณีคลอดบุตรสำหรับหญิงนั้นด้วย

มาตรา 66 ประโยชน์ทดแทนในกรณีคลอดบุตร ได้แก่

- (1) ค่าตรวจและรับฝากครรภ์
- (2) ค่าบำบัดทางการแพทย์
- (3) ค่ายาและค่าเวชภัณฑ์
- (4) ค่าทำคลอด
- (5) ค่ากินอยู่และรักษาพยาบาลในสถานพยาบาล
- (6) ค่าบริบาลและค่ารักษาพยาบาลทารกแรกเกิด
- (7) ค่ารถพยาบาลหรือค่าพาหนะรับส่งผู้ป่วย
- (8) ค่าบริการอื่นที่จำเป็น

ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และอัตราที่คณะกรรมการการแพทย์กำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ

ผู้ประกันตนซึ่งหยุดงานเพื่อการคลอดบุตรจะได้รับเงินสงเคราะห์การหยุดงานเพื่อการคลอดบุตรตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในมาตรา 67 ด้วย³¹

มาตรา 67³² ในกรณีที่ผู้ประกันตนต้องหยุดงานเพื่อการคลอดบุตร ให้ผู้ประกันตนมีสิทธิได้รับเงินสงเคราะห์การหยุดงานเพื่อการคลอดบุตรไม่เกินสองครั้ง เป็นการเหมาจ่ายในอัตราครั้งละร้อยละห้าสิบของค่าจ้างตามมาตรา 57 เป็นเวลาเก้าสิบวัน

จากกฎหมายประกันสังคม ข้างต้นมีข้อพิจารณาในเรื่องของประโยชน์ทดแทนในกรณีคลอดบุตรดังนี้คือ

1. ประโยชน์ทดแทนในกรณีคลอดบุตรถูกกำหนดไว้สำหรับผู้ประกันตน และคู่สมรสของผู้ประกันตน

³⁰ มาตรา 65 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกันสังคม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2558

³¹ มาตรา 66 วรรคสาม แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกันสังคม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2537

³² มาตรา 67 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกันสังคม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2537

2. ผู้ประกันตนจะต้องจ่ายเงินเข้ากองทุนประกันสังคมครบตามเงื่อนไขที่กฎหมายประกันสังคม กำหนด

3. ผู้ประกันตนซึ่งหยุดงานเพื่อการคลอดบุตรให้ได้รับเงินสงเคราะห์การหยุดงานเพื่อการคลอดบุตรตามเกณฑ์ที่กฎหมายประกันสังคม กำหนด

หมวด 4

ประโยชน์ทดแทนในกรณีทุพพลภาพ

หลักเกณฑ์ของประโยชน์ทดแทนในกรณีทุพพลภาพ

มาตรา 69³³ ผู้ประกันตนมีสิทธิได้รับประโยชน์ทดแทนในกรณีทุพพลภาพอันมิใช่ เนื่องจากการทำงาน ต่อเมื่อในระยะเวลาสิบห้าเดือนก่อนทุพพลภาพ ผู้ประกันตนได้จ่ายเงินสมทบมาแล้วไม่น้อยกว่าสามเดือน

มาตรา 70 ประโยชน์ทดแทนในกรณีทุพพลภาพ ได้แก่

- (1) ค่าตรวจวินิจฉัยโรค
- (2) ค่าบำบัดทางการแพทย์
- (3) ค่ายาและค่าเวชภัณฑ์
- (4) ค่ากินอยู่และรักษาพยาบาลในสถานพยาบาล
- (5) ค่ารถพยาบาลหรือค่าพาหนะรับส่งผู้ทุพพลภาพ
- (6) ค่าฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกาย จิตใจและอาชีพ
- (7) ค่าบริการอื่นที่จำเป็น

ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และอัตราที่คณะกรรมการการแพทย์กำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ

มาตรา 71³⁴ ในกรณีที่ผู้ประกันตนทุพพลภาพอันมิใช่เนื่องจากการทำงาน ให้มีสิทธิได้รับเงินทดแทนการขาดรายได้ตามอัตรา และระยะเวลาที่คณะกรรมการการแพทย์กำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ ทั้งนี้ เงินทดแทนการขาดรายได้ต้องไม่เกินอัตราร้อยละห้าสิบของค่าจ้างตามมาตรา 57

ในกรณีที่ผู้ประกันตนทุพพลภาพอันมิใช่เนื่องจากการทำงาน และการทุพพลภาพนั้นมีระดับความสูญเสียรุนแรงตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการการแพทย์กำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ ให้มีสิทธิได้รับเงินทดแทนการขาดรายได้ในอัตราร้อยละห้าสิบของค่าจ้างตามมาตรา 57 ตลอดชีวิต

จากกฎหมายประกันสังคม ข้างต้นมีข้อพิจารณาในเรื่องของประโยชน์ทดแทนในกรณีทุพพลภาพดังนี้คือ

1. ประโยชน์ทดแทนกรณีทุพพลภาพจะอยู่ในรูปแบบของการให้บริการทางการแพทย์ในสถานพยาบาลที่รัฐกำหนด

³³ มาตรา 69 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกันสังคม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2537

³⁴ มาตรา 71 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกันสังคม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2558

2. ประโยชน์ทดแทนในกรณีทุพพลภาพนั้นต้องมีใช้เนื่องจากการทำงานให้กับนายจ้าง
3. ผู้ประกันตนจะต้องจ่ายเงินเข้ากองทุนประกันสังคมครบตามเงื่อนไขที่กฎหมายประกันสังคม กำหนด
4. ผู้ประกันตนที่ต้องหยุดงานเนื่องจากกรณีทุพพลภาพให้ได้รับเงินทดแทนการขาดรายได้ตามเกณฑ์ที่กฎหมายประกันสังคม กำหนดไว้
5. ในกรณีที่การทุพพลภาพของผู้ประกันตนนั้นมีระดับความสูญเสียรุนแรงตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการการแพทย์กำหนดให้มีสิทธิได้รับเงินทดแทนขาดรายได้ตามเกณฑ์ที่กฎหมายประกันสังคม กำหนดไว้

หมวด 5 ประโยชน์ทดแทนในกรณีตาย

หลักเกณฑ์ของประโยชน์ทดแทนในกรณีตาย

มาตรา 73³⁵ ในกรณีที่ผู้ประกันตนถึงแก่ความตายโดยมิใช่ประสบอันตราย หรือเจ็บป่วย เนื่องจากการทำงาน ถ้าภายในระยะเวลาหกเดือนก่อนถึงแก่ความตายผู้ประกันตนได้จ่ายเงินสมทบมาแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งเดือน ให้จ่ายประโยชน์ทดแทนในกรณีตาย ดังนี้

(1) เงินค่าทำศพตามอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง แต่ต้องไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยเท่าของอัตราสูงสุดของค่าจ้างขั้นต่ำรายวันตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน ให้จ่ายให้แก่บุคคลตามลำดับ ดังนี้

(ก) บุคคลซึ่งผู้ประกันตนทำหนังสือระบุให้เป็นผู้จัดการศพ และได้เป็นผู้จัดการศพ ผู้ประกันตน

(ข) สามีภริยา บิดามารดา หรือบุตรของผู้ประกันตนซึ่งมีหลักฐานแสดงว่าเป็นผู้จัดการศพ ผู้ประกันตน

(ค) บุคคลอื่นซึ่งมีหลักฐานแสดงว่าเป็นผู้จัดการศพผู้ประกันตน

(2)³⁶ เงินสงเคราะห์กรณีที่ผู้ประกันตนถึงแก่ความตาย ให้จ่ายแก่บุคคลซึ่งผู้ประกันตนทำหนังสือระบุให้เป็นผู้มีสิทธิได้รับเงินสงเคราะห์นั้น แต่ถ้าผู้ประกันตนมิได้มีหนังสือระบุไว้ก็นำมาเฉลี่ยจ่ายให้แก่สามารถหรือภริยา บิดามารดา หรือบุตรของผู้ประกันตนในจำนวนที่เท่ากัน ดังนี้

(ก) ถ้าก่อนถึงแก่ความตาย ผู้ประกันตนได้ส่งเงินสมทบมาแล้วตั้งแต่สามสิบหกเดือนขึ้นไป แต่ไม่ถึงหนึ่งร้อยยี่สิบเดือน ให้จ่ายเงินสงเคราะห์เป็นจำนวนเท่ากับร้อยละห้าสิบของค่าจ้างรายเดือนที่คำนวณได้ตามมาตรา 57 คูณด้วยสี่

(ข) ถ้าก่อนถึงแก่ความตาย ผู้ประกันตนได้ส่งเงินสมทบมาแล้วตั้งแต่หนึ่งร้อยยี่สิบเดือนขึ้นไป ให้จ่ายเงินสงเคราะห์เป็นจำนวนเท่ากับร้อยละห้าสิบของค่าจ้างรายเดือนที่คำนวณได้ตามมาตรา 57 คูณด้วยสิบสอง

จากกฎหมายประกันสังคม ข้างต้นมีข้อพิจารณาในเรื่องของประโยชน์ทดแทนในกรณีตาย ดังนี้คือ

1. ประโยชน์ทดแทนกรณีตายจะอยู่ในรูปแบบของการจ่ายเงินค่าทำศพ และเงินสงเคราะห์ให้กับบุคคลที่กฎหมายกำหนด ทั้งนี้ตามอัตราที่กฎหมายประกันสังคม กำหนด

2. ประโยชน์ทดแทนในกรณีตายนั้นต้องมิใช่เนื่องจากการทำงานให้กับนายจ้าง

³⁵ มาตรา 73 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกันสังคม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2537

³⁶ มาตรา 73(2) แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกันสังคม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2558

3. ผู้ประกันตนจะต้องจ่ายเงินเข้ากองทุนประกันสังคมครบตามเงื่อนไขที่กฎหมายประกันสังคม กำหนด

หมวด 6

ประโยชน์ทดแทนในกรณีสงเคราะห์บุตร

หลักเกณฑ์ของประโยชน์ทดแทนในกรณีสงเคราะห์บุตร

มาตรา 74³⁷ ผู้ประกันตนมีสิทธิได้รับประโยชน์ทดแทนในกรณีสงเคราะห์บุตรต่อเมื่อภายในระยะเวลาสามสิบหกเดือนก่อนเดือนที่มีสิทธิได้รับประโยชน์ทดแทนผู้ประกันตนได้จ่ายเงินสมทบมาแล้วไม่น้อยกว่าสิบสองเดือน

มาตรา 75 ประโยชน์ทดแทนในกรณีสงเคราะห์บุตร ได้แก่

- (1) ค่าสงเคราะห์ความเป็นอยู่ของบุตร
- (2) ค่าเล่าเรียนบุตร
- (3) ค่ารักษาพยาบาลบุตร
- (4) ค่าสงเคราะห์อื่นที่จำเป็น

ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 75 ตี³⁸ ให้ผู้ประกันตนมีสิทธิได้รับประโยชน์ทดแทนในกรณีสงเคราะห์บุตรสำหรับบุตรซึ่งมีอายุตามที่กำหนดในกฎกระทรวง แต่ต้องไม่เกินสิบห้าปีบริบูรณ์ จำนวนคราวละไม่เกินสามคน บุตรดังกล่าวไม่รวมถึงบุตรบุญธรรมหรือบุตรซึ่งได้ยกให้เป็นบุตรบุญธรรมของบุคคลอื่น

ในกรณีที่บิดาและมารดาเป็นผู้ประกันตน ให้บิดาหรือมารดาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นผู้มีสิทธิได้รับประโยชน์ทดแทนในกรณีสงเคราะห์บุตรเพียงฝ่ายเดียว เว้นแต่เมื่อมีการจดทะเบียนหย่าหรือแยกกันอยู่ และบุตรอยู่ในความอุปการะของผู้ประกันตนฝ่ายใดให้ผู้ประกันตนฝ่ายนั้นเป็นผู้มีสิทธิได้รับ

หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจ่ายเงินสงเคราะห์บุตร ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

³⁷ มาตรา 74 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกันสังคม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542

³⁸ มาตรา 75 ตี เพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกันสังคม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542

หมวด 7 ประโยชน์ทดแทนในกรณีชราภาพ

หลักเกณฑ์ของประโยชน์ทดแทนในกรณีชราภาพ

มาตรา 76³⁹ ผู้ประกันตนมีสิทธิได้รับประโยชน์ทดแทนในกรณีชราภาพต่อเมื่อผู้ประกันตนได้จ่ายเงินสมทบมาแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยแปดสิบเดือน ไม่ว่าจะระยะเวลาหนึ่งร้อยแปดสิบเดือนจะติดกันหรือไม่ก็ตาม

มาตรา 77⁴⁰ ประโยชน์ทดแทนในกรณีชราภาพ ได้แก่

- (1) เงินเลี้ยงชีพรายเดือน เรียกว่า เงินบำนาญชราภาพ หรือ
- (2) เงินบำเหน็จที่จ่ายให้ครั้งเดียว เรียกว่า เงินบำเหน็จชราภาพ

หลักเกณฑ์ วิธีการ ระยะเวลา และอัตราการจ่ายประโยชน์ทดแทนในกรณีชราภาพตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 77 ทวิ⁴¹ ในกรณีที่ผู้ประกันตนจ่ายเงินสมทบมาแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยแปดสิบเดือน ให้มีสิทธิได้รับเงินบำนาญชราภาพตั้งแต่เดือนถัดจากเดือนที่อายุครบห้าสิบห้าปีบริบูรณ์ เว้นแต่เมื่อมีอายุครบห้าสิบห้าปีบริบูรณ์และความเป็นผู้ประกันตนยังไม่สิ้นสุดลงตามมาตรา 38 หรือมาตรา 41 ให้ผู้นั้นมีสิทธิได้รับตั้งแต่เดือนถัดจากเดือนที่ความเป็นผู้ประกันตนสิ้นสุดลง

ในกรณีที่ผู้ประกันตนจ่ายเงินสมทบไม่ครบหนึ่งร้อยแปดสิบเดือนและความเป็นผู้ประกันตนได้สิ้นสุดลงตามมาตรา 38 หรือมาตรา 41 ให้ผู้นั้นมีสิทธิได้รับเงินบำเหน็จชราภาพ

ผู้ประกันตนซึ่งไม่มีสัญชาติไทย เมื่อความเป็นผู้ประกันตนสิ้นสุดลงไม่ว่าจะส่งเงินสมทบครบหนึ่งร้อยแปดสิบเดือนหรือไม่ก็ตาม และประสงค์ที่จะไม่พำนักอยู่ในประเทศไทย ให้มีสิทธิได้รับเงินบำเหน็จชราภาพ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง⁴²

มาตรา 77 ตรี⁴³ ในกรณีที่บุคคลซึ่งได้รับเงินบำนาญชราภาพได้กลับเข้าเป็นผู้ประกันตน ให้ลดการจ่ายเงินบำนาญชราภาพของบุคคลดังกล่าวจนกว่าความเป็นผู้ประกันตนได้สิ้นสุดลงตามมาตรา 38 หรือมาตรา 41 แล้วแต่กรณี

ในกรณีที่ความเป็นผู้ประกันตนสิ้นสุดลงด้วยเหตุอื่นนอกจากถึงแก่ความตายให้ผู้นั้นมีสิทธิได้รับเงินบำนาญชราภาพ

ในกรณีที่ความเป็นผู้ประกันตนสิ้นสุดลงเนื่องจากผู้ประกันตนถึงแก่ความตายให้ทายาทผู้มีสิทธิของผู้นั้นตามมาตรา 77 จัตวา มีสิทธิได้รับเงินบำเหน็จชราภาพ

³⁹ มาตรา 76 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกันสังคม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542

⁴⁰ มาตรา 77 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกันสังคม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542

⁴¹ มาตรา 77 ทวิ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติประกันสังคม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542

⁴² มาตรา 77 ทวิ วรรคสาม เพิ่มโดยพระราชบัญญัติประกันสังคม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2558

⁴³ มาตรา 77 ตรี เพิ่มโดยพระราชบัญญัติประกันสังคม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542

มาตรา 77 จัตวา⁴⁴ ในกรณีผู้ประกันตนซึ่งมีสิทธิได้รับประโยชน์ทดแทนในกรณีชราภาพตามมาตรา 77 ทวิ ถึงแก่ความตายก่อนที่จะได้รับประโยชน์ทดแทน หรือผู้รับเงินบำนาญชราภาพถึงแก่ความตายภายในหกสิบเดือนนับแต่เดือนที่มีสิทธิได้รับเงินบำนาญชราภาพ ให้ทายาทของผู้นั้นซึ่งมีชีวิตอยู่ในวันที่ผู้ประกันตนหรือผู้รับเงินบำนาญชราภาพถึงแก่ความตายมีสิทธิได้รับเงินบำนาญชราภาพ

ทายาทผู้มีสิทธิตามวรรคหนึ่ง ได้แก่

- (1) บุตร ยกเว้นบุตรบุญธรรมหรือบุตรซึ่งได้ยกให้เป็นบุตรบุญธรรมของบุคคลอื่นให้ได้รับสองส่วน ถ้าผู้ประกันตนที่ตายมีบุตรตั้งแต่สามคนขึ้นไป ให้ได้รับสามส่วน
- (2) สามีหรือภรรยา ให้ได้รับหนึ่งส่วน
- (3) บิดามารดา หรือบิดาหรือมารดาที่มีชีวิตอยู่ ให้ได้รับหนึ่งส่วน
- (4) บุคคลซึ่งผู้ประกันตนทำหนังสือระบุไว้เป็นผู้มีสิทธิได้รับเงินบำนาญชราภาพ ให้ได้รับหนึ่งส่วน

ในกรณีที่ไม่มีทายาทในอนุมาตราใด หรือทายาทนั้นได้ตายไปเสียก่อน ให้แบ่งเงินตามมาตรา 77 (2) ในระหว่างทายาทผู้มีสิทธิในอนุมาตราที่มีทายาทผู้มีสิทธิได้รับ

ในกรณีที่ไม่มีทายาทผู้มีสิทธิได้รับเงินบำนาญชราภาพตามวรรคสอง ให้ทายาทของผู้ประกันตนหรือผู้รับเงินบำนาญชราภาพ แล้วแต่กรณี ดังต่อไปนี้ มีสิทธิได้รับเงินบำนาญชราภาพตามลำดับ หากบุคคลลำดับใดมีจำนวนมากกว่าหนึ่งคน ให้บุคคลลำดับนั้นได้รับส่วนแบ่งเท่ากัน

- (1) พี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน
- (2) พี่น้องร่วมบิดาหรือร่วมมารดา
- (3) ปู่ ย่า ตา ยาย
- (4) หลุง ป้า น้า อา

จากบทบัญญัติของกฎหมายประกันสังคม จะพบว่าประโยชน์ทดแทนกรณีชราภาพนั้นแบ่งเป็น 3 ประเภท คือ เงินบำนาญชราภาพ หรือเงินบำนาญชราภาพ ซึ่งตามหลักทั่วไปกฎหมายฯ มีเจตนารมณ์ที่จะให้จ่ายเงินบำนาญชราภาพแก่ผู้ประกันตน แต่ในกรณีของบำนาญชราภาพนั้นเป็นกรณีที่กำหนดขึ้นมาเพื่อจุดช่องว่างในกรณีผู้ประกันตนนั้นไม่เข้าเงื่อนไขการได้รับบำนาญชราภาพ หรือได้รับบำนาญชราภาพ แต่ถึงแก่ความตายตามระยะเวลาที่กฎหมายฯ กำหนด

⁴⁴ มาตรา 77 จัตวา แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกันสังคม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2558

หมวด 8 ประโยชน์ทดแทนในกรณีว่างงาน

หลักเกณฑ์ของประโยชน์ทดแทนในกรณีว่างงาน

มาตรา 78 ลูกจ้างซึ่งเป็นผู้ประกันตนมีสิทธิได้รับประโยชน์ทดแทนในกรณีว่างงานต่อเมื่อผู้ประกันตนได้จ่ายเงินสมทบมาแล้วไม่น้อยกว่าหกเดือนและต้องอยู่ภายในระยะเวลาสิบห้าเดือนก่อนการว่างงานและจะต้องเป็นผู้ที่อยู่ในเงื่อนไข ดังต่อไปนี้

(1) เป็นผู้มีความสามารถในการทำงาน พร้อมทั้งจะทำงานที่เหมาะสมตามที่จัดหาให้หรือต้องไม่ปฏิเสธการฝึกงานและได้ขึ้นทะเบียนไว้ที่สำนักจัดหางานของรัฐ โดยต้องไปรายงานตัวไม่น้อยกว่าเดือนละหนึ่งครั้ง

(2) การที่ผู้ประกันตนว่างงานต้องมีเหตุถูกจ้างเนื่องจากเหตุจืดต่อหน้าที่หรือกระทำความผิดอาญาโดยเจตนาแก่นายจ้างหรือจงใจทำให้นายจ้างได้รับความเสียหายหรือฝ่าฝืนข้อบังคับหรือระเบียบเกี่ยวกับการทำงาน หรือคำสั่งอันชอบด้วยกฎหมายในกรณีร้ายแรง หรือละทิ้งหน้าที่เป็นเวลาเจ็ดวันทำงานติดต่อกันโดยไม่มีเหตุอันสมควรหรือประมาทเลินเล่อเป็นเหตุให้นายจ้างได้รับความเสียหายอย่างร้ายแรงหรือได้รับโทษจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

(3) ต้องมิใช่ผู้มีสิทธิได้รับประโยชน์ทดแทนในกรณีชราภาพตามหมวด 7 ในลักษณะนี้

มาตรา 79 ให้ผู้ประกันตนมีสิทธิได้รับประโยชน์ทดแทนการว่างงานตั้งแต่วันที่แปดนับแต่วันว่างงานจากการทำงานกับนายจ้างรายสุดท้าย ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 79/1⁴⁵ ในกรณีที่ผู้ประกันตนไม่ได้ทำงานเนื่องจากมีเหตุสุดวิสัย หรือนายจ้างไม่ให้งานเนื่องจากมีเหตุสุดวิสัย ทำให้ไม่สามารถประกอบกิจการได้ตามปกติ เมื่อผู้ประกันตนได้จ่ายเงินสมทบมาแล้วไม่น้อยกว่าหกเดือน และต้องอยู่ภายในระยะเวลาสิบห้าเดือนก่อนที่ผู้ประกันตนไม่ได้ทำงาน ให้มีสิทธิได้รับประโยชน์ทดแทนในกรณีว่างงานตามหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง

จากบทบัญญัติของกฎหมายประกันสังคมสามารถสรุปหลักเกณฑ์เกี่ยวกับประโยชน์ทดแทนกรณีว่างงานได้ดังนี้

1. ต้องจ่ายเงินสมทบมาแล้วไม่น้อยกว่า 6 เดือนภายในระยะเวลา 15 เดือนก่อนการว่างงาน
2. ต้องมีความสามารถที่จะทำงาน
3. ต้องพร้อมที่จะทำงานที่เหมาะสมตามที่จัดหาให้

⁴⁵ มาตรา 79/1 เพิ่มโดยพระราชบัญญัติประกันสังคม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2558

4. ต้องไม่ปฏิเสธการฝึกงาน
5. ได้ขึ้นทะเบียนไว้ที่สำนักจัดหางานของรัฐและต้องไปรายงานตัวไม่น้อยกว่าเดือนละ 1 ครั้ง
6. ต้องไม่ใช่เป็นผู้ว่างงานเนื่องจากถูกเลิกจ้างจากเหตุดังต่อไปนี้
- ทุจริตต่อหน้าที่
  - กระทำผิดอาญาโดยเจตนาต่อนายจ้าง
  - จงใจทำให้นายจ้างได้รับความเสียหาย
  - ผ่าฝืนข้อบังคับหรือระเบียบเกี่ยวกับการทำงาน หรือคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายในกรณีร้ายแรง
  - ละทิ้งหน้าที่เป็นเวลา 7 วันทำงานติดต่อกันโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร
  - ประมาทเลินเล่อเป็นเหตุให้นายจ้างได้รับความเสียหายอย่างร้ายแรง
  - ได้รับโทษจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่โทษที่ได้กระทำโดยประมาทหรือลหุโทษ
7. ต้องไม่ใช่ผู้มีสิทธิได้รับประโยชน์ทดแทนกรณีชราภาพตามกฎหมายนี้
8. ได้รับประโยชน์ทดแทนการว่างงานตั้งแต่วันที่ 8 นับแต่วันว่างงานจากการทำงานกับนายจ้างรายสุดท้าย

อัตราประโยชน์ทดแทนและระยะเวลา

1. กรณีลูกจ้างถูกเลิกจ้างได้รับประโยชน์ทดแทนเป็นเงินในอัตราร้อยละห้าสิบของอัตราค่าจ้างรายวัน ไม่เกินครั้งละ 180 วัน
2. กรณีลูกจ้างลาออกจากงานเอง หรือลูกจ้างที่สิ้นสุดสัญญาจ้างตามสัญญาจ้างที่กำหนดระยะเวลาการจ้างไว้แน่นอน และเลิกจ้าง ให้ได้รับประโยชน์ทดแทนเป็นเงินในอัตราร้อยละสามสิบของค่าจ้างรายวัน โดยให้ได้รับครั้งละไม่เกิน 90 วัน
3. การใช้สิทธิตามข้อ 1 – 3 รวมกันแล้วจะต้องไม่เกินปีละ 180 วัน

ลักษณะ 4

พนักงานเจ้าหน้าที่ และการตรวจตราและควบคุม

1. การกำหนดอำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่

มาตรา 80 ในการปฏิบัติการตามหน้าที่ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจ ดังต่อไปนี้

(1) เข้าไปในสถานประกอบการหรือสำนักงานของนายจ้าง สถานที่ทำงานของลูกจ้าง ในระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตกหรือในระหว่างเวลาทำการ เพื่อตรวจสอบหรือสอบถามข้อเท็จจริง ตรวจสอบทรัพย์สินหรือเอกสาร หลักฐานอื่น ถ่ายภาพ ถ่ายสำเนาเอกสารที่เกี่ยวกับการจ้าง การจ่ายค่าจ้าง ทะเบียนลูกจ้าง การจ่ายเงินสมทบ และเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือนำเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องไปตรวจสอบ หรือกระทำการอย่างอื่นตามสมควรเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงในอันที่จะปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

(2) ค้นสถานที่หรือยานพาหนะใด ๆ ที่มีข้อสงสัยโดยมีเหตุอันควรเชื่อว่ามีทรัพย์สินของนายจ้างซึ่งไม่นำส่งเงินสมทบและหรือเงินเพิ่ม หรือนำส่งไม่ครบจำนวน โดยให้กระทำในระหว่างเวลาทำการหรือในระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก เว้นแต่การค้นในระหว่างเวลาดังกล่าวยังไม่แล้วเสร็จจะกระทำต่อไปก็ได้

(3) มีหนังสือสอบถามหรือเรียนบุคคลใดมาให้ถ้อยคำ หรือให้ส่งเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องหรือสิ่งอื่นที่จำเป็นมาเพื่อประกอบการพิจารณา ทั้งนี้ ให้นำความในมาตรา 30 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

(4) ยึดหรืออายัดทรัพย์สินของนายจ้างตามคำสั่งของเลขาธิการ ตามมาตรา 50 ในกรณีที่นายจ้างไม่นำส่งเงินสมทบและหรือเงินเพิ่ม หรือนำส่งไม่ครบจำนวน

ในการปฏิบัติตามวรรคหนึ่ง พนักงานเจ้าหน้าที่จะนำข้าราชการหรือลูกจ้างในสำนักงานไปช่วยปฏิบัติงานด้วยก็ได้

มาตรา 81 ในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 80 ให้บุคคลซึ่งเกี่ยวข้องอำนวยความสะดวกตามสมควร

มาตรา 83 ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายประกันสังคมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพกฎหมายฯ จึงกำหนดอำนาจหน้าที่ และสถานะของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายฯ เอาไว้

2. การกำหนดหน้าที่ของนายจ้าง

มาตรา 81 ในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 80 ให้บุคคลซึ่งเกี่ยวข้องอำนวยความสะดวกตามสมควร

มาตรา 84 เพื่อประโยชน์ในการตรวจตราและควบคุมงานอันเกี่ยวกับการประกันสังคม ให้ นายจ้างจัดให้มีทะเบียนผู้ประกันตนและให้เก็บรักษาไว้ ณ สถานที่ทำงานของนายจ้างพร้อมที่จะให้ พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจได้

ทะเบียนผู้ประกันตนตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามแบบที่เลขาธิการกำหนด

นอกจากกฎหมายประกันสังคมจะกำหนดอำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ในเรื่องต่าง ๆ เอาไว้ เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายฯ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพแล้ว กฎหมายฯ ยังกำหนดหน้าที่ ของนายจ้างในเรื่องต่าง ๆ เพื่อให้การตรวจตราและควบคุมโดยพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นไปอย่างมี ประสิทธิภาพ อาทิเช่น การอำนวยความสะดวก ตามสมควรการจัดให้มีทะเบียนผู้ประกันตนเก็บ รักษาไว้ ณ สถานที่ทำงาน เป็นต้น

ลักษณะ 5 การอุทธรณ์

1. การกำหนดสิทธิในการอุทธรณ์ของบุคคลที่เกี่ยวข้อง

มาตรา 85 นายจ้าง ผู้ประกันตน หรือบุคคลอื่นใด ซึ่งไม่พอใจในคำสั่งของเลขาธิการหรือของพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งสั่งการตามพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่เป็นคำสั่งตามมาตรา 50 ให้มีสิทธิอุทธรณ์เป็นหนังสือต่อคณะกรรมการการอุทธรณ์ได้ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่งดังกล่าว

หลักเกณฑ์และวิธีการยื่นอุทธรณ์ ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 87 ให้มีคณะกรรมการการอุทธรณ์คณะหนึ่งซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้ง ประกอบด้วยประธานกรรมการหนึ่งคนและกรรมการอื่น ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิทางกฎหมาย ผู้ทรงคุณวุฒิทางการแพทย์ ผู้ทรงคุณวุฒิทางระบบงานประกันสังคม ผู้ทรงคุณวุฒิทางการแรงงาน ผู้แทนฝ่ายนายจ้างสามคน และผู้แทนฝ่ายลูกจ้างสามคน และให้ผู้แทนสำนักงานเป็นกรรมการและเลขานุการ ซึ่งทั้งคณะมีจำนวนรวมกันไม่เกินสิบสามคน

เนื่องจากการบังคับใช้กฎหมายประกันสังคมอาจส่งผลกระทบต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายฯ ซึ่งในที่นี้ก็ได้แก่นายจ้างหรือลูกจ้าง ด้วยเหตุนี้กฎหมายฯ จึงกำหนดสิทธิในการอุทธรณ์ของบุคคลดังกล่าวเอาไว้ ในกรณีที่ไม่พอใจในคำสั่งที่ออกโดยเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายฯ นี้ ซึ่งประเด็นที่สำคัญในกรณีนี้ก็คือ การอุทธรณ์ตามที่กฎหมายฯ กำหนดนี้เป็นขั้นตอนที่กฎหมายฯ กำหนดให้บุคคลที่ไม่พอใจในคำสั่งดังกล่าวต้องดำเนินการอุทธรณ์ตามขั้นตอนที่กฎหมายฯ กำหนดเอาไว้ถ้าผลอุทธรณ์นั้นไม่เป็นที่พอใจ จึงจะมีสิทธินำเรื่องที่อุทธรณ์ดังกล่าวไปฟ้องร้องศาลแรงงานภายในระยะเวลาที่กฎหมายฯ กำหนด

ลักษณะ 6 บทกำหนดโทษ

เนื้อหาโดยสรุปในส่วนนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับบทกำหนดโทษในกรณีที่นายจ้างไม่ปฏิบัติตามกฎหมายฯ โดยในบางความผิดจะมีโทษปรับแต่เพียงอย่างเดียว แต่บางความผิดจะมีทั้งโทษจำคุกและโทษปรับ โดยโทษขั้นต่ำสุดคือ ปรับไม่เกิน 5,000 บาท และโทษขั้นสูงสุดคือจำคุกไม่เกิน 6 เดือน ปรับไม่เกิน 20,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ แต่อย่างไรก็ตามความผิดตามกฎหมายประกันสังคมเป็นความผิดที่สามารถเปรียบเทียบได้ ถ้าผู้มีอำนาจเปรียบเทียบเห็นว่าผู้กระทำความผิดไม่ควรได้รับโทษจำคุกหรือไม่ควรถูกฟ้องร้องก็ให้ดำเนินการเปรียบเทียบตามกฎหมายฯ ยกเว้นความผิดตามมาตรา 32 ของกฎหมายฯ ที่ห้ามผู้ซึ่งมีหน้าที่ปฏิบัติงานตามกฎหมายฉบับนี้เปิดเผยข้อความ หรือตัวเลขที่กรอกไว้ในแบบสำรวจการประกันสังคมตามกฎหมายฯ แก่บุคคลภายนอกเว้นแต่เป็นกรณีที่กฎหมายฯ อนุญาตให้เปิดเผยได้